

זגם תשובות — תורה שבעל פה, מס' 005281, קיץ תשע"ט

הערה למעריך: דברים הכתובים בסוגריים אינם מחייבים את הנבחן.

פרק ראשון — לקט מצוות

על הנבחן לענות על שש מן השאלות 1-7.

1. מצוות כיבוד אב ואם (לג)

- א. על ידי כיבוד הוריו שהביאוהו לעולם ושעשו לו הרבה טובות, תיקבע בנפשו של המכבד מידת הכרת הטוב למי שעשה לו טובה, ומתוך כך יכיר טובה לקב"ה שברא אותו ועשה לו הרבה טובות.
- ב. (1) "כבוד זה מנכסי מי חייב לעשותו": השאלה ההלכתית — מי חייב לממן את כיבוד האב, האב או הבן?
(2) הדין — המימון הוא מנכסי האב, אם יש לו נכסים.
אבל אם אין נכסים לאב, הבן צריך אפילו לחזור על הפתחים כדי להאכיל את אביו.
- ג. נשים חייבות במצוות כיבוד הורים בזמן שהן יכולות, דהיינו כשהבעלים שלהן אינם מונעים מהן.

2. שלא לעשוק (רכח)

- א. (1) דחיית אדם אחר ב"לך ושוב" כדי שממונו יישאר בידי הדוחה; כובש שכר שכיר.
[למעריך: די בדוגמה אחת. לקבל כל דוגמה מתאימה]
- (2) בשלושת האיסורים האלה אדם לוקח ממון של חברו.
- ב. (1) איסור שאפשר לתקן אותו על ידי קיום של מצוות עשה.
(2) כי אפשר לתקן את העושק על ידי קיום מצוות עשה: השבת החמס אשר בכפיו (ויצא את חברו על הצער והכעס שגרם לו).

3. מצוות תוכחה לישראל שאיננו נוהג כשורה (רלט)

- א. (1) גם אם הוכיח את חברו כמה פעמים ולא הועיל חייב להמשיך ולהוכיח אותו.
(2) [בתחילת התוכחה] ראוי להוכיח בסתר כדי לא לבייש את חברו.
- ב. — כאשר המוכיח מעריך שתוכחתו לא תועיל.
— כאשר המוכיח פוחד שהחוטא יהרוג אותו.

4. מצוות קידוש השם (רצו)

- א. הסתירה היא שמדברי התורה "ונקדשתי בתוך בני ישראל" משתמע כי יש למסור את הנפש כדי לקיים את המצוות. לעומת זאת, מדברי התורה "וחי בהם" משתמע כי מצוות התורה ניתנו כדי להוסיף חיים ולא כדי לגרום מיתה לאדם שמקיים אותן.
- ב. (1) "המתכוון להעבירו" — הגוי מתכוון לגרום ליהודי לעבור עבירה.
"המתכוון להנאתו" — הגוי מתכוון לגרום ליהודי לעבור עבירה שתהיה לגוי הנאה ממנה.
- (2) מתכוון להעבירו — ייהרג ואל יעבור. מתכוון להנאתו — יעבור ואל ייהרג.

5. ללמוד תורה וללמדה (תיט)

- א. (1)** אין להכביד על התלמיד.
(2) יש לרתום אותו ל"עולה של תורה" ולא להרפות ממנו.
 היחס לתלמיד בזמן זה משתנה כי התלמיד התחזק הן מן הבחינה הגופנית הן מצד כושר ההבנה שלו.
- ב. (1)** החשש הוא שמרוב טרדות במשך חייו של האדם הוא לא ילמד כלל כל ימיו.
(2) לקבוע זמן ללימוד תורה על אף הקושי להתפנות לכך.

6. לאהוב את הגרים (תלא)

- א.** להיזהר לא לצער אותו; לעשות לו טובות וחסדים.
[הערה למעריך: די בדרך אחת]
- ב.** השאלה — מדוע נצטוונו באופן מיוחד לאהוב את הגר, הרי אהבתו כלולה במצוות אהבת ישראל?
 התשובה — ה' הוסיף לנו מצווה מיוחדת לאהוב את הגר.
ג. אדם שנמצא בעיר זרה. המשותף לו ולגר הוא שהם נמצאים בסביבה לא מוכרת ואין מי שיעזור להם.

7. שלא להשחית אילני מאכל (תקכט)

- א. (1)** ללמד את עצמנו לאהוב את הטוב והמועיל ולהתרחק מכל השחתה. אהבת הטוב והמועיל תגרום לטובה לדבוק בנו כי הדרך שאדם מתנהג בה משפיעה עליו.
(2) — לא משחיתים אפילו דברים קטנים (גרגר של חרדל).
 — מצטערים על כל השחתה שהם רואים.
 — משתדלים בכל כוחם להציל מהשחתה.
[הערה למעריך: די בדרך אחת]
- ב.** העיקרון: לא דרך השחתה.
 מותר לקצוץ אילן מאכל לתועלת, כגון: שהעץ יקר והוא רוצה למכור אותו.
 מותר לקצוץ אילן מאכל שמזיק לאילנות אחרים (טובים ממנו) או לשדות.
[הערה למעריך: די בדוגמה אחת]

פרק שני — גמרא — מסכת קידושין

על הנבחן לענות על שש מן השאלות 8-16.

8. מצוות הבן על האב (דף כט, ע"א-ע"ב)

- א. (1)** דרך א — מצוות שהבן מחויב לעשות לאביו.
 דרך ב — מצוות שמוטלות על האב לעשות לבנו.
- (2)** הגמרא דחתה את דרך א, כי במצוות שהבן מחויב לעשות לאביו גם נשים חייבות.
ב. תנא קמא — פודה את בנו ואחר כך עולה לרגל.
 טעם: כתוב "כל בכור בניך תפדה ולא יראו פני ריקם" (שמות, ל"ד, כ'), ומכאן שקודם יש לפדות את הבן ("כל בכור בניך תפדה") ולאחר מכן לעלות לרגל ("ולא יראו פני ריקם").
 רבי יהודה — עולה לרגל ואחר כך פודה את בנו.
 טעם: עלייה לרגל היא מצווה עוברת [שזמנה עלול לעבור], ולכן היא קודמת לפדיון הבן, שהיא מצווה שאינה עוברת.

9. ללמוד תורה וללמדה לבנים (דף ל, ע"א)

- א. (1) לומדים מהמקרה של זבולון בן דן שסבא חייב ללמד את נכדו תורה.
(2) אין לומדים את היקף הלימוד [סבא של זבולון בן דן לימדו מקרא, משנה, תלמוד, הלכות ואגדות, והחיוב הוא ללמד מקרא בלבד].
- ב. — רבי יהושע בן לוי כיסה את ראשו בסדין ולא התעטף בסודרו, ומיהר לצאת באופן לא מכובד זה כדי לקחת את הילד לבית הכנסת.
— רבי חייא בר אבא לא טעם בשר בבוקר כנהוג, עד שחזר עם הילד על הלימוד של אתמול והוסיף ללמדו פסוק חדש.
— רבה בר רב הונא לא טעם בשר בבוקר כנהוג עד שהביא את הילד לבית המדרש.
[הערה למעריך: די במעשה אחד]
- ג. (1) בתחילה רצתה הגמרא להסביר שאדם צריך לחלק את ימי חייו לשלושה חלקים ולהקדיש כל חלק לתחום לימוד אחר (מקרא, משנה, תלמוד).
הקושי בהסבר זה הוא שאדם אינו יודע כמה שנים הוא עתיד לחיות.
(2) על פי מסקנת הגמרא, אדם צריך לחלק את ימי השבוע לשלושה חלקים ולהקדיש כל חלק לתחום לימוד אחר.

10. מורא וכיבוד הורים (דף לא, ע"א)

- א. הפסוק: "איש אמו ואביו תיראו".
הסיבה — דווקא מפני שבן מתיירא מאביו יותר מאשר מאימו [מפני שמלמדו תורה] הקדים מוראה כדי לחזקו.
- ב. אם אדם חייב בכבוד אביו ואימו, השותפים בבריאתו, כל שכן שהוא חייב בכבוד הקב"ה, כפי שבא לידי ביטוי בדיברות הראשונים, שאף הוא שותף בבריאתו וחייו ומותו מסורים בידו [לקבל: כי מהציווי "כבד את אביך ואת אמך" אפשר לראות שהקב"ה אינו דורש רק כבוד לעצמו אלא גם להורים].
- ג. (1) "ראש דברך ולא סוף דברך". האם רק תחילת דברי ה' היא אמת וסוף דבריו אינו אמת?
(2) "סוף דברך" — "כבד את אביך ואת אמך". "ראש דברך" — דיברות ראשונים.

11. כיבוד הורים — משל אב או משל בן (דף לב, ע"א)

- א. (1) הקושיה היא על הדעה "משל בן". על פי הברייתא, "האב ובנו... מאכילין זה לזה מעשר עני", דהיינו שבן רשאי לתת מעשר עני לאביו העני. אילו החיוב הממוני שבכיבוד הורים היה "משל בן", לא היה בן רשאי לתת מעשר עני לאביו כי בנתניה זו הוא בעצם משתמש במעשר עני כדי לפרוע את חובו.
(2) ייתכן שהחיוב הוא "משל בן" אבל החיוב הוא במידה בינונית בלבד, ואם האב צריך סעודה נוספת הבן מוסיף ממעשר עני, ועל סעודה נוספת זו מדובר בברייתא.
- ב. הקושיה: אם אכן בן רשאי לתת מעשר עני לאביו רק לצורך סעודה נוספת על החיוב שהוא חייב להאכילו משלו, מדוע אמר רבי יהודה בנוגע לברייתא הנ"ל שתבוא מארה למי שמאכיל את אביו מעשר עני? הרי מדובר רק על תוספת! התירוץ: אפילו שמדובר רק על תוספת יש בכך גנאי שבן נותן את התוספת ממעשר עני ולא מממונו.

12. כבוד חכמים; מצוות עשה שהזמן גרמן (לב, ע"ב; לג, ע"א; לג, ע"ב-ל"ד, ע"א)

- א. (1) תנא קמא — זקן חכם.
רבי יוסי הגלילי — חכם, בין זקן בין צעיר.
(2) קימה בפני רב — כאשר הרב נמצא בארבע אמות שלו.
קימה בפני רבו המובהק — כאשר רואה את רבו.
- ב. (1) — לילה הוא לא זמן תפילין.
— שבתות וימים טובים הם לא זמן תפילין.
(2) כתוב בתורה "לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות" (דברים, ט"ז, ג'), וחכמים למדו שכל מי שחל עליו איסור אכילת חמץ חייב באכילת מצה. על נשים חל איסור אכילת חמץ כי נשים חייבות במצוות לא תעשה, ולכן הן חייבות במצוות אכילת מצה.

בקיאות (ללומדים 8 דפי גמרא ורש"י)**13. ייסורי הצדיקים; תלמוד ומעשה (דף מ, ע"ב)**

- א. (1) אילן עומד במקום טהור והענפים שלו נוטים למקום טמא. אם הענפים נקצצים כל האילן הוא במקום טהור.
 (2) כדי להיפרע מהם על מיעוט עוונותיהם ואז יהיו נקיים לגמרי.
- ב. (1) מה חשוב יותר – לימוד תורה ("תלמוד") או קיום מצוות ("מעשה")?
 (2) חכמים הכריעו שתלמוד גדול כי הוא מביא לידי מעשה ואז גם תלמוד וגם מעשה בידו.

14. מורה רווק; איסור ייחוד (דף פב, ע"א)

- א. (1) על פי ההווה אמינא – רווקים חשודים על משכב זכור של הילדים.
 על פי המסקנה – רווקים חשודים שיבואו לידי עבירה עם האמהות של הילדים שמביאות אותם לבית הספר.
 (2) רבי אלעזר הוסיף שגם אדם נשוי שאינו גר כרגע עם אשתו לא ילמד ילדים.
- ב. (1) אדם שעסקיו עם נשים אסור לו להתייחד גם עם הרבה נשים.
 אדם אחר אסור לו להתייחד עם אשה אחת או שתי נשים, אבל עם יותר – מותר לו.
 (2) אדם שעסקיו עם נשים רגיל להיות בחברת נשים ויש ביניהם יחסי קרבה והנשים יחפו עליו במקרה של עבירה, ולכן אסור לו להתייחד גם עם הרבה נשים.

עיון (ללומדים 6.5 דפי גמרא בתוספת עיון במקורות)**15. לימוד תורה לנשים**

- א. (1) מאמר זה נאמר על בת קטנה שיש חשש שתהיה כרוב הנשים שדעתן קלה.
 (2) מדובר על נשים שרוצות להתקרב אל ה' מתוך בחירה, וחכמי הדור צריכים לסייע להן וללמדן תורה כפי חפצן.
- ב. (1) הנחיית הרב יעקב אריאל: אישה שרוכשת השכלה כללית ומקצועית תלמוד תורה ותרחיב את ידיעותיה התורניות [אם כי אינה חייבת להתמסר לכך], כי אם היא לא תוסיף ידיעות תורניות אישיותה הדתית תיפגם.
 (2) איסור זה התייחס למציאות חברתית קדומה שבה נשים היו עסוקות בעיקר בצורכי הבית.

16. איסור ייחוד (דף פא, ע"א)

- א. (1) מקרה: איש ואישה נמצאים בחדר אחד לבדם, ובעלה של האישה נמצא באותה עיר.
 דין: אין דין מלקות על ייחוד זה.
 טעם הדין: מאחר שהבעל נמצא בעיר יש חשש שהוא יבוא לשם, ולכן הם יימנעו מעבירה.
 (2) בהמשך הגמרא מסופר על רב ביבי שהתארח אצל רב יוסף, ורב יוסף הורה לקחת את הסולם שבו יורדים מן העלייה כדי שרב ביבי לא יוכל לרדת מן העלייה ולהתייחד עם אשתו של רב יוסף. על כך הקשתה הגמרא מדברי רבה שאם בעלה בעיר אין חוששים משום ייחוד. אם אכן משמעות דברי רבה היא שאין דין מלקות אבל יש איסור להתייחד עם אישה גם כשבעלה בעיר (כפי שדייקו בעלי התוספות מדברי רש"י) קושיה זו של הגמרא אינה מובנת.
- ב. לכתחילה אסור כי יש לחשוש שיפנו לדרך צדדית במכונית או ברגל ויגיעו לידי עבירה [ובלילה יש גם חשש שיגיעו לידי עבירה במכונית עצמה].
 בשעת הדחק מותר כי על פי הדין באנשים כשרים החשש הוא שיעברו על האיסור במקום שבו הם מתייחדים, ואין חוששים שיעברו למקום אחר.

פרק שלישי – תוכני תורה שבעל פה

על הנבחן לענות על שתיים מן השאלות 17-28.

משנה

17. מסכת ביכורים

- א. (1)** מעמד הוא אחד מעשרים וארבע קבוצות של אנשים ישראלים.
 תפקידם של אנשי המעמד הוא לעמוד על קורבנות הציבור [אנשי המעמד הם שליחים של כל ישראל].
- (2)** ברוב עם הדרת מלך.
- ב. (1)** תולים אותם מאחורי הסלים (ולא על גבי הסלים) כדי שלא יטנפו את הסלים.
- (2) —** הגוזלות שהביאו בידם [שלא תלו אותם מאחורי הסלים].
- הביכורים שהביאו בידם.

18. מסכת שבת

- א. (1)** רבי יוסי אוסר לעשות בשבת מחיצה באמצעות כלי חרס חדשים מלאים מים.
 נימוק: בגלל שכלי החרס הם חדשים הם לא יעמדו בפני האש ויתבקעו, והמים שבהם יכבו את הדלקה.
- (2)** לדעת רבי יוסי גם באופן עקיף אסור לגרום לכיבוי האש. המקרה שבמשנה הוא "גרם כיבוי" כי אין כאן כיבוי בידיים אלא רק הנחה של כלים שיעצרו את האש, ובאופן עקיף המים שבהם מכבים את הדלקה.
- ב.** צריך למחות בידו של ילד קטן מכיוון שמוזהרים על שביתת קטנים (פרק ט"ז, משנה ו').

19. מסכת סנהדרין

- א. (1)** במקרה שיש רוב של אחד לזכות מכריעים את הדין לזכות, במקרה שיש רוב של אחד לחובה אין מכריעים את הדין.
- (2)** הטעם להבדל הוא שכדי להכריע לחובה לא די ברוב של אחד אלא צריך רוב של שניים, וכדי להכריע לזכות — די ברוב של אחד.
 (פרק ה', משנה ה')
- ב.** מוסיפים שני דיינים, ואם עדיין אין הכרעה לזכות ברוב של אחד או הכרעה לחובה ברוב של שניים, מוסיפים עוד שני דיינים, וכך ממשיכים להוסיף עד שתהיה הכרעה או עד שיגיעו לשבעים ואחד דיינים. אם עדיין אין הכרעה ממשיכים לדון עד שתהיה הכרעה (שם).
- ג.** כי דין שאומר "איני יודע" כאילו אינו קיים ואין דנים דיני נפשות בפחות מעשרים ושלושה (שם).

אגדה

20. תפילה

- א. (1) התוכחה של השר כלפי החסיד: כאשר החסיד לא השיב לאמירת השלום של השר הוא סיכן את עצמו כי השר היה יכול להרוג אותו, ומן הפסוק "ונשמרתם מאד לנפשותיכם" לומדים שאסור לאדם לסכן את עצמו.
- (2) אם כאשר עומדים לפני מלך בשר ודם, שהיום הוא כאן ומחר בקבר, לא משיבים לאמירת שלום (ואם משיבים מסתכנים בהריגה), קל וחומר כאשר עומדים לפני מלך מלכי המלכים – הקב"ה, שהוא חי וקיים לעד, לא משיבים לאמירת שלום. ה"קל" הוא עמידה לפני מלך בשר ודם, וה"חומר" הוא עמידה לפני הקב"ה.
- ב. – החסיד ראה שהשר לא פגע בו מייד אלא המתין לסוף תפילתו, והבין שהשר אינו רוצה לפגוע בו אלא מעוניין בתשובה לשאלתו.
- החסיד ידע שהוא חסיד גמור וכוונתו לשמיים, ולכן ידע שלא יוזק.
- [הערה למערך: די בתשובה אחת]
- ג. מלווי של השר חשבו שרבי יוחנן מזלזל בשר, והשר חשב שהוא עסוק במעשה דתי מול הבורא.

21. חורבן וגאולה

- א. – רבי עקיבא הסביר שאם עוברי רצונו של הקב"ה יושבים בשלוה, על אחת כמה וכמה אנחנו, שעושים רצונו, נזכה לשבת בשלוה.
- רבי עקיבא הסביר שאם נבואת הפורענות מתקיימת, ודאי גם נבואת הנחמה תתקיים.
- ב. (1) נס פורים [לקבל גם תשובות שמזכירות את מגילת אסתר].
[הערה למערך: על תת-סעיף זה – 25%]
- (2) גאולה שבאה קמעא-קמעא מאפשרת להסתגל לאור הגדול של הגאולה [מי שיושב בחושך ומביט פתאום באור הגדול – עיניו מתעוורות. לכן צריך גאולה הדרגתית ולא פתאומית].
[הערה למערך: על תת-סעיף זה – 75%]
- ג. התקדמות לגאולה שלמה שבמהלכה יש גם נסיגות וכישלונות.

22. מחלוקות

- א. (1) עדיף לי שיקראו לי שוטה במשך כל חיי (שוויתרתי על שררה זו) והעיקר שלא אהיה רשע בפני הקב"ה אפילו שעה אחת, כי יגידו שחזרתי בי בשביל שררה (ויהיה חילול השם).
- (2) עקביא בן מהללאל אמר לבנו שאת ההלכות שהוא העיד עליהן הוא קיבל מפני הרוב של החכמים.
- ב. הסיפור: תנורו של עכנאי.
על פי רבי יהושע, אין מתייחסים לבת קול אלא מכריעים על פי רוב החכמים.
- ג. (1) הקב"ה נתן את התורה לישראל על פי דעתם של חכמים אפילו אם הם טועים בדיון [לקבל: כדי שלא ירבו מחלוקות ותיעשה התורה כשתי תורות; יש לחשוב שה' מצילים מטעויות].
- (2) רבי יהושע חשב שרובן גמליאל טועה ולמרות זאת פעל בהתאם לדעת רובן גמליאל.

מספרות השו"ת

23. כפיית טיפול רפואי

- א. (1)** — איבוד עצמו לדעת, שפיכות דמים.
 — סיכון חייו, "ונשמרתם".
 — איסור לסמוך על הנס.
 [הערה למערך: די בשני איסורים]
 (עמ' 44; 47)
- (2)** האיסור: לא תעמוד על דם רעך [לקבל: שפיכות דמים]. אדם שנמנע מלעזור לאדם אחר לשמור על חייו עובר על "לא תעמוד על דם רעך" ["הרי זה שופך דמים" — שולחן ערוך]. המצווה שביטל: "והשבותו לו" — לרבות השבת גופו.
 (עמ' 44; 46)
- ב.** — אם החולה פוחד מאוד מהטיפול (עמ' 48).
 — אם יש בטיפול הרפואי עצמו סכנה מסוימת לחולה (עמ' 48).
 — כדי להציל איבר, אם התרופה ניסיונית (עמ' 49).
 — כדי להציל איבר, אם הטיפול כרוך בייסורים קשים (שם).
 [הערה למערך: די בשלושה מצבים]

24. הפסקת היריון

- א.** דעת המתיר [הרב אליעזר וולדינברג]: איסור הפלה הוא מדרבנן, או משום גדר בניינו של עולם, ולכן מתירים הפלה אם הדבר נחוץ לרפואת האם או כדי למנוע ממנה כאב גדול, אפילו בלא פיקוח נפש. מכאן שיש להתיר אם העובר חולה במחלה תורשתית חמורה שכרוכה בייסורים גופניים ונפשיים של ההורים ושל היילוד.
 דעת האוסר [הרב משה פיינשטיין]: אסור כי נחשב לרציחה ממש.
 (עמ' 54-56)
- ב. (1)** התערבות במעשה ה': בביצוע בדיקה לפני לידה אין התערבות במעשה ה', כי בדיקה לפני לידה היא בגדר תוצאה של התקדמות הרפואה והמדע שמקורה בחסד ה' עם האדם (עמ' 56).
- (2)** סיכון חיי עובר בבדיקה: כאשר יש צורך בכך מותר על פי ההלכה להסתכן סיכון סביר [כגון לצורך פרנסה או לצורך מצווה]. "הולדת תינוק בעל מום עלולה לפעמים להרוס את כל המשפחה" (עמ' 57).

25. צער בעלי חיים

- א. (1)** אין למנוע משור לאכול בעת עבודתו מדברי המאכל שהוא עובד בהם.
(2) שחיטה (מן הצוואר ובסכין חדה), אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד, איסור אכילת איבר מן החי, איסור אכילת דם, שביתת בהמה בשבת, שילוח הקן (עמ' 107).
 [הערה למערך: די בשתי מצוות]
- ב.** צער בעלי חיים מותר כשהוא לצורך תועלת האדם ורפואתו (עמ' 111-113).
- ג.** לא לעודד את המתאכזרים לבעלי חיים לשם רווח כספי; חשש טרפה (עמ' 113-114).

תפילה כמפגש**26. ברכות קריאת שמע**

- א. (1)** ברכת "יוצר אור" נוגעת למילים "ה' א-להינו ה' אחד".
 הרעיון המשותף: ה' הוא השורש והמקור לכל הכוחות שבמציאות.
 [התוכן של ברכת "יוצר אור" הוא שה' הוא המקור לכל הכוחות שבמציאות (אור, חושך, טוב, רע, תחתונים ועליונים). משמעות האמירה "ה' א-להינו ה' אחד" היא, שה' הוא אחד אף שיש כוחות רבים, והוא המקור והשורש לכל הכוחות].
- (2)** ברכת "אהבת עולם" נוגעת למילים "שמע ישראל".
 הרעיון המשותף: התפקיד של עם ישראל לפרסם את שמו של ה' בעולם.
 [בברכת "אהבת עולם" מצוין התפקיד של עם ישראל לפרסם את שמו של ה' בעולם. משמעות האמירה "שמע ישראל" היא: שמע וקבל על עצמך עם ישראל תפקיד משמעותי זה].
 (עמ' 71)
- ב.** בקשה על תורה ומצוות, ובקשה על גאולה (עמ' 70).
ג. "גאל ישראל" – הודאה ושבח על גאולת העבר.
 "השכיבנו" – בקשה לגאולה ולסיוע עכשיו ובעתיד.
 (עמ' 72)

27. תפילת העמידה

- א.** בשלוש הברכות הראשונות ובשלוש הברכות האחרונות, כי הראשונות הן ברכות שבח ובסיס לבקשות שמבקשים אחר כך, והאחרונות הן אמירת תודה לאחר הבקשות (עמ' 82-83).
- ב. (1)** — בקשה להצלחה במבחן יוסיף בברכת "אתה חונן" שתוכנה בקשה לקבלת חוכמה ודעת.
 — בקשה לרפואת חולה מסוים יוסיף בברכת "רפאנו" שתוכנה בקשת רפואה.
 [די בדוגמה אחת; לקבל דוגמאות מתאימות נוספות]
 [הערה למעריך: על תת־סעיף זה — 60%]
- (2)** יש לפתוח בנוסח הקבוע של הברכה ולהוסיף בקשה אישית לפני חתימת הברכה, אין להאריך בבקשות אישיות.
 [הערה למעריך: על תת־סעיף זה — 40%]
 (עמ' 91)

28. מקום התפילה והתנהגות בזמן התפילה

- א. (1)** עמידה במקום גבוה יוצרת תחושה של גאווה, שאינה מתאימה לעמידה בתפילה לפני ה'.
(2) מותר להתפלל במקום גבוה (שלושה טפחים) אם יש במקום זה ארבע אמות על ארבע אמות, כי אז נחשב כמו שמתפלל בעלייה.
 (עמ' 112-113)
- ב. (1)** תחילת ברכת אבות, סוף ברכת אבות, תחילת ברכת הודאה, סוף ברכת הודאה, עושה שלום במרומיו.
 [הערה למעריך: די לציין שלוש כריעות]
- (2)** כורעים במהירות כדי להראות את הרצון לכרוע לפני ה'. מזדקפים מהכריעה לאט כדי להראות שרוצים להמשיך לכרוע לפני ה'.
 (עמ' 117-118)